

ZEMTURA

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr. 8 (53)

1996. GADA 8. MARTS

CENA 5 SANTĪMI

SAEIMAS DEPUTĀTU LATGALES GRUPAS SĒDE

1996. GADA 13. FEBRUĀRĪ

Sēdē piedalījās deputāti R. Dilba, A. Gorbunovs, R. Jurdžs, A. Naglis, P. Tabūns, A. Seiksts, A. Rugāte un deputātu palīgi J. Žugovs un L. Gurecka.

Jāzīst, ka iesniegumu skaits un izskatāmo jautājumu klāsts aizvien pieaug. Jāņem vērā deputātu lielā aizņemtība pamatkomisijās un īpaši tagad, budžeta likumprojekta sagatavošanas laikā, tomēr vairākumam (atkal bijām 7 no 9) jāizsaka atzinība par regulāru darbu no brīvas gribas.

Budžeta finansējums ir noraidīts praktiski visiem priekšlikumiem. Balvu amatniecības skolai, Sakstagala pagasta muzejam «Kolnasāta», Latgales televīzijai, Ludzas slimnīcai, Ludzas apvedceļam. Daļēji finansējumu saņems Latgales Kultūras centra izdevniecībai un mācību programmu izstrādei kultūrvēsturē un Latgales literatūrā un valodā Latgales pētniecības institūts.

Zemkopības ministrijā atbalstītas subsīdijas linu audzētājiem, lai gan pašā linu nozarē vispār, kā atzina R. Dilba, nekādas kārtības gan nav. Tas ir ministrijas neatliekamo darbu rakstus. Turēsim pie vārda.

Pilnīgs noraidījums ir no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas. Dokuments, ko pievienojam apskatam komentārus neprasā. «Latgales reģionālā attīstība» ir kā savulaik ceļojošais izdevīgais karogs, ko pacel partijas pirms Saeimas vēlēšanām! Īpaši svarīgi turpināt darbu pie iespējamās nodokļu diferencēšanas lauksaimniecībā. Tā ir Latgales deputātu grupas ierosme visas Latvijas zemniecības atbalstam. Un jātiec skaidrība — ko isti dara un grib darīt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Turpināsim strādāt.

Gandarī tas, ka budžeta projektā atbalstīts priekšlikums (A. Rugāte) Ls 1.000.000 — pagastu un rajonu attīstības projektu izstrādei, pārdalot līdzekļus no Ekonomikas ministrijas speciālā budžeta ieņēmuma pārsnieguma pār izdevumiem ar iemaksu valsts pamatbudžetā. Tas būs kā papildinājums pašvaldību finansu izlīdzināšanas fondam. Protams, ja balsojumā to atbalstīs

Saeima 15. februāra sēdē.

R. Dilba turpina darbu ar Zemkopības ministriju par pamatprincipiem lauku kooperācijā un likumdošanā.

Vienojamies, ka visi budžetā neiekļautie pieprasījumi jāiestrādā prioritāšu sarakstā, kad budžets sāks darboties. Tātad atkal — tikai cerība. Taču vairāk kā nekas, īpaši ja vēl vienprātīgā lēmumā starp 7 dažādu partiju Latgales vēlēšanu apgabala deputātiem...

Pagaidām ceram arī uz Izglītības ministrijā paredzēto summu Ls 12200 Latgales pašvaldību mācību iestāžu mācību bāzes izveidošanai. Taču, jāzīst, ka summa ir 10 reizes par mazu.

No Rēzeknes rajona 35 skolām saņemta atklātā vēstule un priekšlikumi Izglītības likumprojektam. Īpašu uzmanību lūdz pievērst 38. pantam, kad tiek mēģināts taupīt uz trūkumā iedzītās tautas pēcnācēju rēķina, bez īpašas analīzes un secinājumiem par Latgales kā demogrāfiski depresīvas zonas turpmāko apsaimniekošanu. Arī deputāti ir sagatavojuši daudzus būtiskus labojumus likumā. Tie tiks iesniegti Izglītības, kultūras un zinātnes komisijai.

Saņemti arī kārtējais iesniegums no Krāslavas mūzikas skolas pedagogiem, kas jau kopš 1994. gada cinās ar Krāslavas pilsētas domi par savu audzēkņu tiesībām strādāt pašreizējās skolas telpās. Kultūras ministrijā ar 9. janvāra rīkojumu nodibināta īpaša komisija jautājuma galīgai izlemšanai. Notikušas konsultācijas ar īpašo izdevumu ministru pašvaldību lietās E. Jurkānu un pašvaldību vadītājiem. Tuvākajā laikā jautājums tiks izlemts. Ar šo priekšlikumu strādā kopš 5. Saeimas deputāte A. Rugāte, tagad pārstāvot arī Kultūras ministrijas intereses, būdama šīs komisijas sastāvā. Sarežģījumu nebūtu bijis, ja pašvaldības būtu rīkojušās līdzīgi Ogres varasviriem, kas paši aizgāja no labas ēkas, lai bērniem būtu mākslas un mūzikas skola. Bet Krāslavas pilsētā pašvaldību tiesības viennozīmīgi saprot voluntāri, pieprasot vietējās varas reprezentācijai «ziedot» mūzikas

skolu, kaut arī kādreiz līdz 1991. gada pučam tajā ēkā atradās rajona partijas komiteja. Jāzīst, tomēr divaina pienākumu un tiesību izpratne Krāslavas pilsētas domes vadībai Tračuma kunga personā. Jautājumu vēl vairāk sarežģī nenokārtotās vai apšaubāmi nokārtotās īpašuma tiesības strīdus ēkai. Jau pirms gada šis jautājums savirpuoja Krāslavas sabiedrību līdz pat domes deputātu atsaukuma idejai un iespējami tiesai par mājas īpašuma tiesībām. Diemžēl arī tagad vēl nav izslēgti radikāli risinājums paņēmieni.

No Radio un Televīzijas padomes saņemta atbilde par radioaidījumu «Latgale» izvietojuma atbilstību starp kultūras raidījumiem ciltautiešiem. Tuvākajā laikā tas sāks skanēt Radio 1. programmā sestdienās pirms raidījuma «Tēvu laipa šaizemē» apmēram 9 no rīta. Paldies amatpersonām par izpratni.

9. februārī Rakstnieku savienība notika pasākums «Latgales rakstu gaismā». To rīkoja V. Avotiņš, piedalījās plaša latgaliski runājoša un rakstoša sabiedrība. Latgales programmas finansēta beidzot nākusi klajā izdevniecības «Zvaigzne ABC» derīgā grāmata «Latgaliešu literatūra». Tā ir pirmā pēckara laika nopietnākā mācību grāmata trūkstošajā Latvijas kultūrvēstures daļā.

Tiekam aicināti uz Robežnieku pagastu, kur pagasta sieva Ē. Gabrusāne varonīgi cinās par skolu sava pagasta bērniem. Mums būs jāpacinās par līdzekļu piešķiršanu Latgales programmas ietvaros, lai atbalstītu pierobežas rajonu (Krāslava) latviešu skolu veidošanos. Lai gan Skuķu pagastā skola pastāv jau piekto gadu, piemērotu telpu tai vēl nav.

Pateicamies «Zemturiņ» par regulāriem izdevumu sūtījumiem un esam lēmuši turpmāk to pasūtīt ar priekšapmaksu.

Nākošā sēde notiks 27. februārī.

A. RUGĀTE,
deputātu Latgales grupas
koordinatore

«LATGAĻU SĀTA» JAUNĀS TELPĀS

TEI BEJĀ «LATGAĻU SĀTYS» VACAJĀ VĪTĀ NMINSTERĒ. TYMĀ RADZAMS ROKSTA AUTORS ALBERTS SPŌĢIS

Trīdās latgaļu literārā montāža globotuve «Latgaļu sāta» Ministerē, kas pamožam izveidoja jau Vladislava Lōča šīs zemes eksistences pādejuš godus, arī tagad pastāv un globoj vēl ievārojamus krōjumus nūpītnom vajadzēibom.

Vyss literarais krōjums beja vysmoz vīna dzelzceļā vagona kravas apmārā, kas tyka pōrvasts nū Minhenes un Reišahas cimim uz Ministeri. Sōcūtis literatūras īvesšonas īspējom uz dzimīni, sōcēs īraksteitu posta paku laīdīps dzimīnes bibliotekom un atsevišķim pazeistamīm latgaļu darbīnikim. Brauce arī jī pošī ar smogom un vīglom našynom, lai vastu literatūru latgaļu bidreibom, bet daži vazumi ir aizgōjuši nazynomā vērzīni — teišī ar vērteigōkajom grōmotom. vysā dzimīnes atmūdas laikā aizsyuteitas vysmoz 500 posta pakas 5 kg smogumā un turpat 100 literatūras kastes ar biblioteku un latgaļu organizaceju vedējim latgalīšu izgleiteības īstodem un bibliotekom.

Pādeja pūsmā, sōcūt ar 1994. goda juniju, kod latgaļu grōmotas un literatūra vyspōr beja vajadzēiga skūlom,
Nobeigums 4. lpp.

Jā 33 (191). 7. gada gājums. Ceturtdiņa, 1. septembris 1927. g.

JAUNŌ STRAUME

Abonešana mēnesi: 1.200
3 mēnešus: 3.500
6 mēnešus: 6.800
1 gadam: 12.800
Redakcija un kantors: Rīga, Miera ielā 36, 2. stāvs, Latvijas PSR
Izdevumi: Katru ceturksni, kopā ar 1. un 2. ceturksni
Nepieciešams: 400 rubļu
Atsūtītājam jānorāda: nosaukums, uzvārds, adrese, tālrunis

LATGAĻU PRESEI — 147 GADI

SAKARĀ AR «JAUNŌS STRAUMES» 75 GADIEM

Šogad mūsu novada kultūrvēsturē atzīmējami vairāki svarīgi notikumi — kalendāru un laikrakstu iznākšanas gadadienas. Šajā sakarībā jāpiemin arī «Jaunā Straume», kuras pirmais numurs iznāca 1921. gada 15. martā un kura pastāvēja līdz 1934. gadam, kad tika aizliegta. Izdevuma galvīnā bija norādīts: «Progresīva Latgolas tautas avīze», iznāca reizi nedēļā, numurs maksāja 6 santimus, redakcija un kantors atradās Rīgā, Merķeļa ielā, bet nodaļas bija Daugavpilī, Rēzeknē, Ludzā un Jaunlagalē.

1963. gada ārzemju latgaliešu preses izdevumos atzīmēti latgaļu kalendāru un avīzniecības 100 gadi, tos skaitot no 1862. gadā «Viļakas mežos» izdotās (kā to tolaik daudz zināja konspirācijas nolūkos) «Zemnieka Taisnības». Tās mūžs bijis tikai divas ziemas un neviens

eksemplārs nav saglabājies. Citādi ir ar Dricānu muižnieka G. Manteifeļa tajā pašā gadā izdoto «Inflantu zemes laika grōmotu», kurai bija desmit gadu mūžs. Tie savā veidā «nolidzināja ceļu» arī F. Kempa 1905. gadā izdot saktajiem kalendāriem «Daugova», kuri noturējās līdz 1914. gadam.

Tad bija preses pārtraukumi un «uzplūdi» — F. Kempa «Zvaigzne» un «Gaisna», F. Trasuna «Auseklis» un N. Rancāna «Sākla», «Dryva» ar K. Skrindu priekšgalā, «Jaunokos Ziņas». Brīvlatvijas laikos iznāca «Latgolas zemnieka kalendars», vēlāk «Katļu kalendars» un «Tāvu zemes kalendars», iznāc no 1938. gada, avīzes «Latgolas Vārds», «Jaunā Straume» (jau pieminētā), «Jaunais Vārds» un «Latgolas Bolss», kurš turpināja iznākt ārzemēs.

KO RAKSTA «EIROPA+BALTĪJA»

MLĢ AUDZĒKŅU PANĀKUMS

Tikko 3. un 4. februārī notikušajā Vācijas jauno mūziķu skatē «Jugend musiziert» Ministeres pilsētas un Ministeres zemes reģionā jaunu panākumu guvis MLĢ 10. klases audzēknis Kristis Kukulis. Būdamš pats jaunākais savā vecuma grupā (15 — 17 gadi) viņš tomēr ir izcīnījis 2. vietu jauno pianistu sīvajā konkurencē. Atzīstami arī tas, ka jaunais mūziķis savā programmā līdzās J. S. Baham un Fr. Šūbertam bija iekļāvis, iespējams, ka pat pirmoreiz šī nozīmīgā Vācijas konkursa vēsturē, latviešu komponista darbu. Šoreiz tā bija Selgas Mencis liriskimūzikālā un reizē modernā kompozīcija «Rudens vīzija ar nogrimušajiem zvaniem». Šis panākums reizē bija arī labs arguments pret MLĢ vai latviešu kultūras nievām... Arī Ministeres latviešu ģimnāzisti var godam pārstāvēt sevi un savas tautas kultūru pat īpaši kultivētā mūzikas vidē.

INESE GALANTES DEBIJA

Vācu autoritatīvajā mūzikas žanrā «FonoForum» (1996., Nr. 1) ievietota neliela recenzija par jauniznākušo kompaktdisku (CD) «Inese Galante (soprāns) dzied operu ārijas» (izdevējs Campion/Disco-Center). Kvalitatīvi ierakstītajā (1994. gadā Lietuvā kopā ar Lietuvas Nacionālo simfonisko orķestri, viesdiriģents Aleksandrs Viļumainis) gandrīz 72 minūtes garajā programmā publikas iemīļotu operkomponistu — Bellīni, Bizē, Guno, Pučīni, Verdi u. c. pazīstamas ārijas. Recenzijā īpaši uzsvērtas ilgstošā darbība Mannheimas Operateātri, kā arī slavēta viņas «gaišā balss... fleksibilitāte, elegānce un skaidrie pīani». Kā pienākas tik prasīgam skaņu un ierakstu mākslas izdevumam, tad arī šoreiz, līdzīgi kā par nedaudz agrāk recenzēto P. Vaska CD, nav iztikts bez kritikas. Taču vai šoreiz ir pavisam nopietni pārmet mūziķei «par daudz temperamenta» un tml.? Taču par spīti visam apsvēicams ir pats izdevuma fakts, cerēsim, ka visai drīz Vācijā un citur Rietumeiropā parādīsies arī citu latviešu mūziķu un komponistu un arī Latvijā izdota produkcija.

ATKLĀSMES PILNA ČELLISTU SPĒLE

Ar šādu virsrakstu profesionālajā vācu mūziķu žurnālā «Das Orchester» (1996., Nr. 1) pārpublicēta recenzija par latviešu mūziķes Ingas Sutas uzstāšanās kopā ar kamerorķestri «Forum Kleines Europa» (diriģents Fr. Rils (Rühl)) Vācijas Vienības svētku koncertā Valdenrātā (Waldenrath). Īpaši slavēts ir šī jaunā orķestra devums Eiropas garīgās apvienošanas lietā, te kopā muzicē talantīgi mūziķi no četrām Rietumeiropas valstīm, un tā spīdošā spēle. Ministerē pašreiz dzīvojošā latviešu čelliste savukārt slavēta par atklāsmes pilno muzikāli piesātinātā un vienlaikus virtuozā Haidna C-Dur Koncerta atskaņošanu. Nav brīnums, ka viņas piesātinātā un brīnumainā spēle, kā teiktis recenzijā, ir izpelnījies ne vien stiprus aplausus, bet pat ovācijas...

Jāzeps KUKULIS —
baltinavietis

NĀKAMĀJĀ «ZEMTURA» NUMURĀ — PLAŠĀ
DOKUMENTU KOPA PAR SAEIMAS DEPUTĀTU
LATGALES GRUPAS DARBĪBU ŠĀ GADA FEBRUĀRĪ

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anīta Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

TREJZVAIGŽŅU KAVALERS

Kai laikrokti viestēja, apbolvuojums pišķirts par myuža dorbu Latgolys kultūrys un sabīdryskuos dzeivis laukā, par myuža dorbu, kas nav zaudējs sovu intensitāti arī 85. dzeives godā iējt — 1996. godā.
Paguojūšgod myusu vysu cīncituo

VITOLDS VALEINIS

kultūrys dorba veterana vuords skanējs sabīdreībā vairokuos izpausmēs — vyspyrms gruomotys «Myuža dīnys — myuža dūmys» autora lūmā, tod plašajā uzrunā, kas tyka teikta Latgolas pētnīcībys institūta 4. konferēncīs atkluošonys reizē Bōlvūs 3. novembrī, tod runā, kas teikta Andryva Jūrđža jubilejīs sareikuojumā Reigys Latvīšu bīdreībā 10. decembrī. Bez tam Juoņa Cybuļska vuords, ar poša personeiģū rūku raksteits, 1995. goda nūgalī losoms zam latgališu jaunuos ortografejīs nūteikumim. Un vysbeidzūt poša goda nūgalī avīzēs un radio ziņā, ka tam pošam daudzynuotajam Juoņam Cybuļskam pišķirts Trejzvaigžņu ordeņs. Nūpēlcēits. Ar vysu dzeivī, ar vysu myuža dorbu, ar vysom dūmom un puordūmom.
Pi pyrmajim myuža golvonajim

veikumim pidar latgaļu izdevnīcībys organizēišona 1939. godā. Bet myuža leluokuo daļa pidar materialu vuokumam latgališu vuordnīcīcai. Daudz pyuļu veļteits monografejai par vactāvu Andryvu Jūrđžu (rūkrōkstā). Lelu daļu nu myuža dīnom pajāmušī atmiņu tāluojumi «Saulainys dīnys» (žurn. «Katōļu Dzeive»).

Publikaceji gaida plašais un vērtēigis kulturviesturiskis apcerējums «Reigys ceļš». Bet vysvairuok myuža dīnu prasējs organizatoriskais dorbs pīminīs akmiņu uzstuoideišonā Latgolys kultūrys darbinīkim (sadarbeībā ar tēlnīkim Ontonu Valikanu un Bārtuli Buli): Andryvam Jūrđžam, Pīteram Miglīnikam, Valerijai Seilei, Aloizam Brokam, Mikeļam Bukšam, Ontonam Rupaņam, Juoņam Pujatam un cytīm.

Nu 70. godīm, kod suokuos myusu pazeišonuos, ceļš bīži vedīs nu Dzelzovyys īlys uz Pyldys īlu. Un kotru reizī aizvedīs pi sarunom par latgališu volūdu, literaturu, gruomotnīcību, tuos jaunūmim, par gruomotom uozzemēs, par tūs syutejumim un — pādejā laikā — arī par puorsyuteišonom uz Latgolys bībliotekom, muzejīm, školom.
Ar Juoni asam pabejūšī daudzuos

Latgolys vituos — Aglyunā, Juosmuļzā, Rogovkā, Rēzeknē, Drycānūs, Pīļcīnē, Ludzā, Kuorsovā, Zylpī... Itymūs braucīūs bejūšī arī jautruoki atgadejumi. Pīmāram, dzejis dīnuos Ludzā. Ejam pa Stacejis īlu uz augšu. Pi kryutim obim gaišzylys bantīs. Sateikam dīvys sīvys. Vīna nu juom īzasauc: «Voī, cik gleišī! Kai bryugonīm!» Ūtra: «A kur to jyusu bryutīs?» Juoņs: «Kū nu, muoseņ, tik daudz! Myusim jau pīteik ar bantem vīn!»

Bet nūpītni sokūt — mes Juoni Cybuļsku gūdojom par mozdālu, patīseībā jys ar vysu sovu darbeību audzīs un īzaudzīs par eistu dyžđalu, par kuru dzejnīks Ontons Kūkojs soka, ka jys «napīcīšams dzīmtīnei».

1996. goda suokumā bejom pi Juoņa Cybuļska apsvēikt ar ordeņa pīškēršonu. Tyka puorrunuoti jaunuos ortografejīs vaicuojumi, vaļsts volūdys lykuma papyldynuojumi atceībā uz latgališu volūdu. Jys nūžāluoja, ka katuoļu goreigajā seminārā vairs namuoca latgališu volūdu. Bazneica tū saglōbuoja un kūpe caurī godu symtīm, tuopīec ītaida nūstuoja šudīņ nav saprūtama. Tikpat nasaprūtams latgališu volūdys kai muoceību prikšmata iztryukums Latgolys školuos.

Tai vejās myusu myuža dīnys ar dūmom un puordūmom jubilejīs godā. Vālom taidu pošu rūsmī kai leidz šam!

DEPUTĀTI PRASA ATLIKT

civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu sauszemes transporta līdzekļu īpašniekiem, uzskatot, ka mūsu valsts vēl nav gatava šādam solim un tas var novest pie iedzīvotāju dzīves līmeņa krišanas, tautsaimniecības attīstības tempu samazināšanās un inflācijas pieaugšanas — tā tika nolēmts Preiļu rajona deputātu padomes kārtējā sēdē februāra nogalē. Vienlaicīgi deputāti vienbalsīgi nolēma augstāk stāvošajiem orgāniem ierosināt šo soli labi apsvērt Ministru Kabinētā, noteicot apdrošināšanas prēmiju ne lielāku par 3 — 5 procentiem no minimālās gada algas, bet 1. un 2. grupas invalīdiem, kā arī pensionāriem samazināt par 50 procentiem un šo apdrošināšanu atļaut veikt tikai valsts apdrošināšanas kompānijām, valstij kontrolēt iekasētās naudas drošību. Ierosināts tāpat diferencēti noteikt apdrošināšanas prēmijas atkarībā no uzņēmumu darbības veida — zemnieku saimniecības, budžeta iestādes un tamlīdzīgi.

Līdzīgi šos MK noteikumus, kuri pazīstami ar 214. numuru, vērtē arī citos rajonos, pieņemot adekvātus lēmumus.

A. MEŽMALIS

IGNATS BLAŽEVIČS, ŽURNĀLISTS

«VIŅŠ IR TICĒJIS UZ CERĪBU...»

Šie apustuļa Pāvila vārdi romiešiem, šķiet, bija arī Vladislava Lōča, latgaļu laikrakstu, lūgšanu grāmatu un Svēto Rakstu izdevēja dzimtenē un trimdā devīze vai sauklis, kad viņš ar visiem saviem fiziskiem un garīgiem spēkiem cīnījās, lai Latgalē tiktu ierīkots katoļu bīskapa sēdekļis.

Pēc viņa domām tas varētu būt Latgales senajā kultūrcentrā un sirdī — Rēzeknē vai Dievmātes Marijas svētnīcā — Aglonā. V. Lōča domu biedri, līdzgaitnieki un draugi apšaubīja šo utopisko ideju un viņu salīdzināja ar spāņu fantastu Donkihotu, kas cīnījās ar vēja dzirnavām. (!) Bet V. Lōcs palika neatlaidīgs un griežas pat pie pāvesta. Viņa peticīju, diecezes lietā, pāvestam Jānim Pāvīlam II nodeva personīgi šī raksta autors 1984. gada 17. maijā, būdams ielūgts Montekasino kalna ieņemšanas 40 gadu jubilejā. (Sk. «Latvija» rakstu «Blakus baltam sūtanam bez foto zibšņiem»). Foto uzņēmumi nebija tie svarīgākie un izšķirošie, bet gan vēsturisks notikums — prasība ierīkot bīskapa sēdekli Latgalē. (!)

Šī cerība pret katru cerību, tomēr, arī piepildījās, bet tās iniciators V. Lōcis jau 1984. gada 30. decembrī bija aizsaukts mūžībā. Pāvests Jānis Pāvils II ar dekrētu 1995. gada 7. decembrī izveidoja divas jaunas diecezes: Rēzeknes — Aglonas un Jelgavas.

Cerams, ka līdz ar diecezes izveidošanu senajā Latgales kultūrcentrā un nacionālajā svētnīcā Rēzeknē — Aglonā, kuru vadīs līdzšinējais Liepājas bīskaps Jānis Bulis, tiks noskaidrots ļoti svarīgs un sasāpējušais jautājums: vai drīkst oficiāli lietot latgaļu valodu dievkalpojumos, vispār liturģijā un visās reliģiskajās svinībās?

Kā jau zināms, toreizējā, tā saucamā latviešu katoļu «garīgā vadība» prelāts Dr. Kazimīrs Ručs (Beļģijā) aizliedza latgaļu valodu dievkalpojumos (!). Kad Minsteres latviešu ģimnāzijas skolotājs Alberts Spoģis (Invalidu namā «Bērzainis») iedeva prelātam K. Ručam «Jauno Derību» latgaļu valodā, ko pārdrūkāja V. Lōcs sakarā ar 700 gadu Livonijas kristianizēšanas atceri, ar lūgumu to pasniegt pāvestam kā dāvanu no latviešu katoļiem, tad viņš, pēc tās apskatīšanas, nometa uz galdā ar piezīmi: «Tas ir nelikumīgs Svēto Rakstu izdevums!» Vēlāk viņš arī aizliedza tos izplatīt. (!) Žurnālā «Gaisma» 1988. g. Nr. 1 viņš raksta: Nelikumīgs Svēto Rakstu izdevums. Nav jābrīnās tamdēļ, ka minēto Jaunās Derības izdevumu nebija iespējams pasniegt Sv. Tēvam kā latviešu dāvanu» (!)

Prāvesta Riharda Mutuļa apbedīšanā Minhenē piedalījās arī prel. Dr. K.

Ručs. Pēc tam viņš nosūdzēja vācu bīskapam, ka liturģija un sprediķis noturēti «aizliegā — latgaļu valodā». (!) Neticami, bet patiesi. Prel. K. Ručs un vēl daži citi viņa piekritēji garīdznieki (latgaļi) trimdā apgalvoja, ka Latgalē vairs neviens latgaliski nerunā un baznīcās latgaliski nesprediķo. V. Lōcs šīs aplamības apstrīdēja un panāca latgaļu raidījumus pie latviešu nodaļas «Radio Brīvība» Minhenē. Viņa pūles par latgaļu raidījumiem arī pie «Radio Vatikāna» atdūrās pret latviešu darbinieka Dr. A. Brumaņa un S. Kučinska SJ. nepārvaramo pretestību. To viņam neizdevās panākt arī ar apņemšanos pašam segt latgaļu raidījumu programmas izdevumus (!)

Trūkst loģiska izskaidrojuma — kāpēc šie un vēl daži citi garīdznieki latgaļi trimdā tik ļoti neatlaidīgi naidīgi izturas pret savu senču valodu, kas, saskaņā ar vēsturi, bija kā pirmā latviešu valoda? Kāpēc lagalietis A. Homka (Frankfurte) apgalvoja: «Latgalietim nav savas valodas, nav savas kultūras, nav arī savas etnogrāfijas?» (!)

Par kuriozitāti ir uzskatāms Latgales sadalījums «zonās», kā tas rakstīts «Katoļu Baznīcas Vēstnesī» 1995. gada 26. numurā. Šeit jāatgādina, ka Latgale bija un paliek apgabals — Latvijas valsts ģeogrāfiskā sastāvdaļa, izteikta kā trešās zvaigznes simbols — Latvijas valsts ģerboņa heraldikā. Turpretim zonas ir laika, klimata, veģetācijas vietu apzīmējums u. c. Padomju Savienībā apkārt vergu noņemtnēm bija noteiktas aizliegumu zonas. Kas tur iegāja, tas, bez brīdinājuma, tika nošauts. (!)

Katoļu un citas preses izdevējiem un redaktoriem jau būtu laiks atmet padomju ievazātās terminoloģijas lietošanu publikācijās.

Ignats BLAŽEVIČS

VIKTORS LĪVZEMNIEKS

Latgale

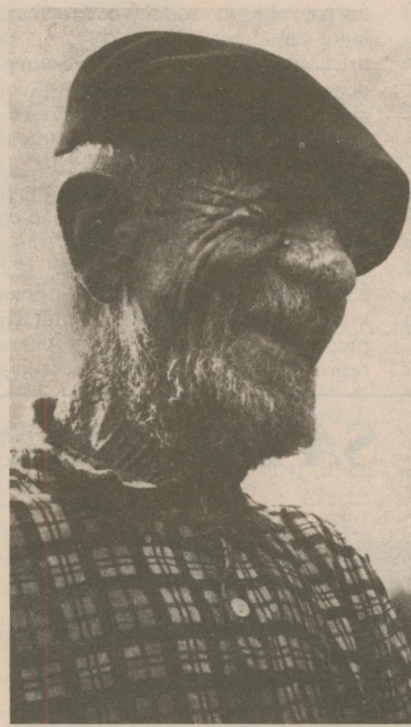
Tāda klusa, salijusi stiepjas tumsā mežu tāle. Aizplūst dziesma uz to pusi, klausās ilgu pilna sirds. Zili ziedi, balti līni, pati dziesma trejkrāsaina. Skaistu dienu dienā zini savu mātes zemi, sirds. Tevi redzu skatā žīgā Lubānā un Gaujai pāri, —

satimusies purvu miglā tava mazās zemes sirds. Kam tu skani smaga, dziesma, vai tev spāni pieguruši? Meži iedegs rieta liesmas, klusa, klusa dziesmas sirds. Vakars satin sapņu zemi, gurdas tavas rauņģās rokas. Klusa manu mīlu ņemi, kusa tava skaļā sirds.

1958
P. S. Tā gada nogalē braucienā pa Latgali uzmodas kultūrdienās kā tekstu dziesmai devu komponēšanai kordinģentam Staņislavam Brokam.

NAV MIERA

MĀLU MEISTARA ŠMULĀNA PIEMIŅAI

Skopa šī zeme un liesa? Nav tiesa! Pār to, kuram vara, Tā Dieva brīnumus dara. No zemes šīs podus Sirdij, ne podlāžām taīsa. Un ticīgus prātus lai maisa, Palaiž pasaulē smieklīgus jodus. Pie svečturim tie ar meistaru plītē. Dzer no krūkām, no medauniekiem. Svelpj un pekles pestītiem spītē Aiz dziru priekiem. Un runas klist nešķīstā kārtā, Ka par meistaru nelabais ārdās. Nosmird piepeši sēra oža — Cepināt meistaru? Nē, sličināt drošāk! Līdz pirmajiem gaiļiem jodi dzer alu. Bet nekur vairs meistara nava. Nodzēs svečturī sveces galu. — Un spoža uzdegas meistara slava. Nav jodiem miera vairs peklē. Tie pagīrās drūmi klimst tautā Un raujā, un jaujā, Pēc sava meistara Latgalē meklē. 1975.

Zemkopības ministrs Alberts Kauls kā «vienkāršs zemnieks» dosies uz Maskavu pie Černomirdina, lai sarunātu minerālmēslus un tehniku pavasara sējai. Jebkura valstsvara vizīte ir politisks solis ar visām no tā izrietošām sekām, bet Kauls par savu vizīti nav informējis ne valdību, ne ārlietu min-

istriju. Tā teikt, kolhoza priekšsēdētājs ar šnabīti padusē dodas sarunāt uz Maskavu. Ko no Gorbačova padomnieka vairāk var gaidīt! Ir teiciens: «Sliktis piemērs ātri pielip». Necik ilgi pēc premjera provokācijas uz robežas, viņa pēdās seko Velta Puriņa, vēloties par naudu ievietot laikrakstos Lazantā aizstāvošus rakstus, bet, kad tas neizdodas, paziņo, ka ar šo provokāciju pārbaudījusi žurnālistu godīgumu. Māksla rokā! Agriš LIEPIŅŠ, «Dienas Biznesa» karikatūras nodaļa

VIKTORS TROJANOVSKIS NO AFORISMU KLADES

Nedusmojies uz citiem! Un nemēģini viņus pamācīt vai pārveidot. Tas ir veltīgi. Labāk piedod. Nemaz jau nav slikti, ja rokraksts ir nesalasāms; citi dabūs mazāk zināt tavus noslēpumus. Priekšniekam nav ieteicams atlaist no darba pārāk daudz padoto. Jo tad, var gadīties, ka nāksies strādāt pašam.

Jau savairojies tāds milzums vieglo automašīnu, ka drīz vien cilvēki atradināsies staigāt kājām. Cilvēks jāņem tāds, kāds viņš ir. Citas iespējas laikam taču nav. Tikai klauns priecējas, ja par viņu smejas. Bija pateicīgs policijai: kamēr turēja viņu tuptūzī, iebruka komunālā dzīvokļa griesti. Tobrīd gadītos tur, varētu uz vietas būt beigts.

Bezvaldības periodi parāda, ka tauta gluži labi var iztikt un turpināt dzīvot arī bez ministru kabineta. Tikai muļķis var domāt, ka viņš ir visnotaļ gudrs. Baznīcu torņi, tāpat kā kapu kalniņi, parasti redzami jau pa gabalu. Ja ir lieliska apetīte, nomirt var tikai no pārēšanās. Bagātība nebūt nepadziļina tās īpašnieka dzīves izpratni un nevairo viņa gudrību.

JŌNS DIMANTS, SENIORS

Andryva Jurdža Fonds

A. Jurdža fonds ir latgaļu volūdas, folkloras un etnogrāfijas izgaismotājs trymdā, jo Latvijas demokrātijas brīves periodā latgaļu napaspēja veicamū veikt.

1934. gada 15. maja apvārsums pōrturauc politikiskū partēju un vairuma laiceigū organizaceju darbeibu, tys skōre ari Latgolas pētniceibas dōrbu.

Pimāram: parteju darbeibas periodā Latvijā iznōce trejs laiceigū laikroksti un trejs žurnāli latgaļu volūdā, bet pēc 15. maja iznōce tikai Latgolas zemniķu, Vladislava Rubuļa partejas, laikroksts «Jaunais Vārds», drukōts uz valsts rēķina, Jōņa Rubuļa vadeibā ar nūrōdi izdevējam un redaktoram apjūsmōt K. Ulmaņa darbeibu...

1939. g. Vladislavs Lōcs, ar Tautas Labklōjeibas ministra Volonta gōdeibu, beja dabōjis atļauju Daugavpili nūdubynōt izdevnīceibu grōmotu drukōšanai latgaļu volūdā.

Leidz komunistu inōkšonai Latvijā 1940. g. 17. junijam V. Lōcs ir paspējis izdūt tikai dažas grōmotas latgaļu volūdā...

1948. g. Vōcijā — Minhenē latgaļi nūdubynōja A. Jurdža Fondu grōmotu drukōšanai latgaļu volūdā.

V. Lōcs leidz sovai nōvei — 1984. g. 30. decembrim — nūdrukōjis vairōk kai 100 grōmotas latgaļu volūdā...

Paraleli tam ir izdevis laikrokstu «Latgolas Bolss», žurnalu «Dzeive» un «Tāvu zemes kalendaru».

Grōmotas V. Lōcs ir drukōjis lelōkā metiņi kai nūits trymdā, lai grōmotu pōrpalykumu saglobōtu (Vōcijā) Latvijas breivei, tōs nūsyuteit uz dzimtinī Latgolū... Latgaļu grōmotu pōrpalykums Vōcijā ir kaidas 2 tonnas. Tōs savōktas vīnkūpus 1987. g. un nūvitōtas Minsterē privati rentētā nūvītne...

Tikleidz atvēršis muitas «služas», uzkrōtōs grōmotas latgaļu volūdā tiks pōrsyuteitas uz Latviju — Latgolū.

Latgolas dvēseles napazinēji un latgaliskō neidēji varātu jautōt: kōpēc latgaliskōs grōmotas trymdā ir drukōtas lelōkā metiņi kai tū nūits trymdā?...

Atbilde eisa: lai aizpīldeitu latgaliski drukōtō vōrda trykumu okupētā Latvijā...

Kā tys raksteits A. Jurdža fonda žurnālā «Dzeive» 184. numerī, 1946. gadā Latvijas PSR Vēstures un Volūdū institūts izdarējis isnāgumu Latvijas komunistu partijas Cētrālkomitejai ar lyugumu, lai tai īvastu drukas aizlīgumu latgalim. Pamatojūtis uz šū dokumentu 1956. g. Latvijas PSR Izgleiteibas ministrija aizlīdzze latgaļu volūdās lītōšonu skolōs un taipat grōmotu, laikrokstu un cytu drukas dōrbu izdūšonu latgaliski Latvijā. Pymais drukas aizlīgums latgalim beja nu 1865. gada leidz 1904. godam.

Ir vaca paruna: jo kaيدا lelōka tauta grib iznycynōt mozōku tautu, vypsyrms iznycynōj tōs volūdū...

Latgaļu volūda okupētā Latvijā nav apdraudējusī pošu latvišu, apspstū latvišu volūdū, kōpēc Vēstures un Volūdū institūts Reigā ir izgōjis uz latgaļu volūdās «nūžnagšonu»?...

Atbildes nav! Šovinisms!...

Tagad, okupētōs Latvijas atbreivōšanas periodā, A. Jurdža fonda un latgaļi dzimtinē cinōs par 1956. gada oplomō latgaļu volūdās drukas aizlīguma atceļšonu Latvijā. Ir sūleiti pozitīvi rezultāti...

Agr. Bonifacijs Briška, septēndasmūtū godu sōkumā, ar vina ASV senatora paleidzeibu, ir izkōrtōjis R. Vōcijā — Minhenē, «Breiveibas raideitōja» nedelā 5 minušu nūraideišonu uz okupētū Latviju latgaļu volūdā. V. Lōcs, A. Jurdža fonda itvōris, ir nūorganizējis īpašu «Radio raidejuma» komiteju ar B.

Brišku priksgolā.

Ar 1975. godu rokstus ziņu nūraideišonu uz okupētū Latviju veice Vladislavs Lōcs.

Pēc VI. Lōča nōves 1984. g. 30. decembrī, latgaļu volūdā nūraidejumu uz dzimteni ir pōrjēmis un kōrtoj Valdis Labinskis.

Informatīva pīzeime: pēc V. Lōča nōves (1984. g. 30. dec.) Andryva Jurdža fonda aktivitates trymdā kōrtoj AJF — V. Lōča testatori: A. J. fonda priksniķis Dr. J. Dimants jr., 2330 Innsbruck Parkway, Minneapolis MN. 55421.

AJ fonda žurnāla «Dzeive» un «Tāvu zemes kalendara» redaktors A. Spōgis, dzeivoj Breslaue str. 44, 48157, Munster, W Germany.

Trymdā, pēc V. Lōča nōves, A. Jurdža fonda ir izdevis divi grōmotas, iznōk žurnāls «Dzeive» un «Tāvu zemes kalendars» A. Spōga vadeibā.

Sakarā ar kristīteibys 800 godu jubileju Romā, ev. luter. arhīveiskups A. Lūsis pāvestam pasniedze Glikā bibelī.

Žurnāla «Dzeive» redaktors A. Spōgis 1986. g. jūnijā ir pavairōjis arhīveiskupa A. Springoviča aprobacijā 1933. g. Latvijā izdūtus prāvesta Dr. A. Broka «Svātūs Rokstus», un vīnu eksemplaru nūdevis prelatam Dr. K. Ručam, lai tūs pasnādž pāvestam. Atsateicās.

Tō vītā žurnālā «Gaisma» 1988. goda I. numerū ir «nūpēris» AJ fonda vadeibu.

Pōrspstūs «Svātūs Rokstu» daļa izplacita trymdā, pōrpalykums nūgōdōts uz okupētū Latviju — latvišu katōļu kurijai Reigā.

1988. goda sōkumā katōļu kurija Reigā ir lyugusi A. Jurdža fonda vadeibu pavairōt vēl «Svātūs Rokstus» — pavairōti un nūsyuteiti pēc pīdareibas 5000 eks.

Trymdā izpōrdūti 1950. godā izdūti «Svētie Raksti» prelata V. Streleviča latvišu volūdā.

Dzimtinē ir rodusis vajadzēiba ari pēc Dr. S. Škutāna katehisma.

1988. goda nūgalē Reigas kurija ir lyugusi A. Jurdža fonda vadeibu pavairōt — pōrspst prelata V. Streleviča grōmotu «Svētie Raksti» un Dr. S. Škutāna katehismu.

Kai tys raksteits Vōcijas katōļu žurnālā «Druva» šo goda maja — jūnija numerī, prelata V. Streleviča «Svētie Raksti» un Dr. S. Škutāna katehisms pavairōti un nūsyuteiti uz dzimteni.

Dzimtines katōļu žurnala «Katōļu Dzeive» izdūšonai A. Jurdža fonda nu latvišu katōļu organizacijom zidōjis vysvairōk — 10000 DM.

1983. godā nalaikis V. Lōcs A. Jurdža fonda vōrdā beja isōcis zidōjumu vōkšonu «Latgaļu Sātai» Vōcijā. Tajā pošā 1983. godā Vōcijā, Minsterē sōka ceļt Latvišu gimnāziju un Sabidriskū centru, sūlūt vysim nūvītņi. Ar tū sabruka VI. Lōča icere Vōcijā uzceļt «Latgaļu Sātu». Leidz V. Lōča nōvei inōkuši tikai kaidi 20000 DM, tūs taupa latgaļu grōmotu pōrsyuteišonai uz dzimtinī.

Ar 1986. goda 1. februāra pavadroksstu A. Kadegim, šō centra priksšēdim, nūsyutejū personeigu zidōjumu — čeku par \$ 1000, un lyudžu centrā irōdeit vītu, 2—3 ustobenis, A. Jurdža fonda latgaļu grōmotu nūvītōšonai.

1986. goda 15. jūlijā sovu zidōjumu — \$ 1000 — saļēmu atpaķāļ bez pavadrokssta, pat bez minimalō paskaidrōjuma...

Latgaļu grōmotas Minsterē pagaidom nūvītōtas privati rentētā nūvītne. «Lagaļu Sāta» natopa.

Tagad, «atkušņa» — demokratijas izpausmes periodā, ir lyugta Latvijas Tautas Frontes vadeiba, lai latgaļu volūdās drukas aizlīgums Latvijā tyktu atcaļts...

J. DIMANTS sr,
AJF bidrs

CEĻŠ UZ PARLAMENTĀRO REPUBLIKU

Atveroties vārda un preses brīvībai Latvijā, sākušas darboties vairākas sabiedriski politiskas organizācijas, Dr. J. Vidiņa un citas partijas.

Uz agrākās Latvijas Satversmes principiem šajā gadā jāsāk veidot Latvijas parlamentāro simbolismu Latvijas valdības iekārtā...

Rīgā, trīsdesmito gadu sākumā Satversmes loceklis Latvijas Saeimas deputāts un Tautas labklājības ministrs Vladislavs Rubulis kādā sanāksmē izteicās:

«1917. gadā Valkas latviešu delegātu konferencē (vairāk kā pusgadu pirms 18. novembra Latvijas valsts proklamācijas, J. D.) ir tikuši pieņemti Kārļa Ulmaņa Latvijas

Saeimas un Valsts darbības pamatprincipi. Proti, ka Latvijas Saeima ievēlama no 100 deputātiem pa apgabaliem — Kurzeme, Vidzeme, Latgale. Tā tas arī noticis.»

Kā tas rakstīts šī gada 16. oktobra «Atmodā», Rīgā 8. oktobrī Latvijas Tautas Fronte II kongresā ir ievēlējusī 134, LTF domnieki nerespektējot teritoriālo nogrupējumu principus.

Piemēram, J. Liepiņš no Kanādas nominēts no Balvu rajona un ievēlēts LTF domē.

LTF domei, politikajām partijām un organizācijām nekavējoties, jau 1990. gadā, uz teritoriāliem principiem (Kurzeme, Vidzeme, Latgale) jāizrauga 100 Latvijas Saeimas

deputātus, jāorganizē 5 ministrijas: Izglītības, Kultūras, Tautas labklājības, Dabas aizsardzības un Finanšu.

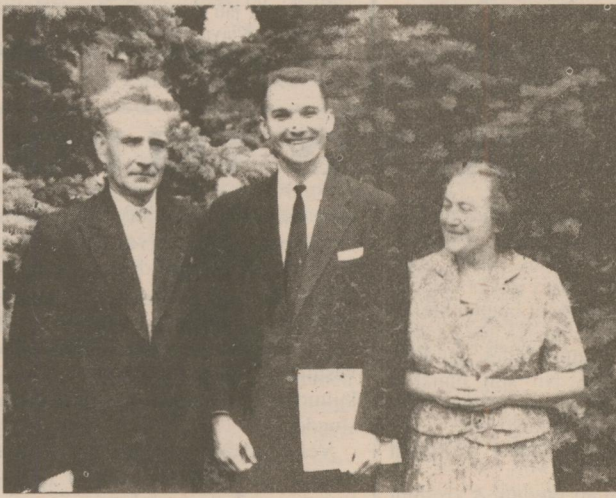
Ministrus izrauga no Latvijā dzīvojošiem latviešiem, bet ministru biedros dod Trimdas latviešu centrālās organizācijas ASV, Kanādā, Eiropā, Austrālijā, D. Amerikā.

Ministru prezidenta posteni nodod PBLA, Ministru viceprezidentu izrauga Latvijā.

Latvijā visa kulturāli politiskā darbība laižama caur attiecīgām ministrijām.

Simboliski Latvijas parlamentā iekārtā, šķiet, būtu efektīga kā iekšienē, tā ārzemēs.

J. DIMANTS sr.

Jānis Dimants, seniors, vacōkais dāls Jōns Dimants, seniors un Anna Dimante (mōte un dzeivesbīdre) 1975. goda vosorā.

ANNA DIMANTE
ĻAUN OSOROM LEIT

Ļaun osorom leit,
Tōs remdnojo sōpes
Kas sirdi dag
Pēc Latvijas breivōs.
Ļaun osorom leit,
Kod dvēsele namīra pylna
Kai nūguris celinīks
Pēc mōjvītas slōpst.
Ļaun osorom leit,
Kod vīns storp tyukstāšim jytis
Un sirdi tukšums tik baigs
Nav vītas milai ni naidam.
Ļaun osorom leit,
Jo tymšums un hauda
Pasauli volda
Un vysas cereibas zyud.
Ļaun osorom leit...
Tōs aizskolaj ryugtumū leidza.
Tod dvēsele svātlaimes pylna
Spēj ikdīnai pōrsaceļt pōri.

ANNA DIMANTE
VAJADZEIGS

Dzeivē vajadzēigs:
Drusku saules,
Drusku leita,
drusku zaudēt,
Drusku igyut.
Mozlit prika,
Mozlit bādū...
Jo priks
Vīn byutu,
Bez osorom un sōpem,
Tod nabyutu
Zaudeitōju,
Ni igivēju...
1991. g.

DĪVA
GUDREIBA

Jo Dīvs zemi
Byutu radējis
Bez kolnim
Un lejom,
Cik vīntuļa
Un garlaiceiga
Byutu tei...
Kod Dīvs līk
Pīdzimt mums,
Mes inōkam
Šai pasaulē
Kai nazynōtōji...
Bet kotram Dīvs
Dūd sirdi
Un dvēseli.
Pamudynoj
Uz mērķi pādejū...
Dūd breivū grybu
Izavēlētis.
Kas lobs,
Kas ļauns.

KĀS ASĀM?

Mes asam devēji
Voi jēmēji,
Svōrstūli storp
Ļaunu un lobu...
Naapvaldeiti, dedzeigi
Un strauji.
Ispaidōti vīns nu ūtra.
Nūsaveram
Uz vīnu
Voi ūtru
Pusi...
Asam smējēji
Voi raudōtōji...
Un kod dzeives
Pōrbaudējumi
Skar myus smogi,
Asam dvēseles
Sorgōtōji
Voi zaudātōji...

ATBALSTU
DAUDZBĒRNU MĀTĒM!

Ikviena tauta pieaug, pieņemas spēkā un varenībā ar daudz bērnu ģimenēm. Piem., žīdu tautai ir sakāmvārds: «Viņš ir bagāts, viņam ir daudz bērnu». Arī viena bērna māte ir godināma. Maijā, Mātes dienā, ikviens godina savu māti.

Tautas pieaugums sākās ģimenēs tikai ar trešo bērnu. Ikvienu bērniņa nākšana pasaulē no mātes un ģimenes prasa lielus morāli materiālus upurus, bet mācs uzpurēšanās bērna labā ir vislielākā.

Latvijas brīves periodā Tautas labklājības ministrs Vladislavs Rubulis izdeva likumu «ģimenes piemaksas».

Komunistu ienākšana 1940. gadā Latvijā, 14. jūnijā — deportācijas, Otrais pasaules karš... Vācu laika iesaukšana latviešu leģionā, vairāk kā 100000 latviešu izceļošana uz Vāciju — Rietumiem — ir bijuši šķēršļi latviešu tautas dzīvības pieaugumam kā dzimtenē tā trimdā.

Šodien okupētajā Latvijā latviešu dzimstību stiprā mērā ierobežo dzīves šaurība: dzīvokļu trūkums, uztura sagāde un sievai jāiet maizes darbā...

Minneapolis akadēmiskās kopas locekle, delegāte Anna Dimante 23. ALA kongresā 1974. g. Kalamazū aprādīja, ka latviešu dzimstība kā dzimtenē tā trimdā daļēji ir katastrofāla — aizgājēju vairāk kā atnācēju...

Jādara viss iespējamais morāli un materiāli daudz bērnu mātes — ģimenes atbalstīšanai.

Anna Dimante 23. ALA kongresam iesniedza rezolūciju, ko tas arī pieņēma:

a) latviešu daudz bērnu ģimenēm latviešu sariķojumos iecja dodama brīva;

b) katru otro gadu daudz bērnu mātes — ģimenes ar 5 un vairāk bērniem apbalvojamas ar PBLA Tautas Balvu \$ 1000.

1973. gadā uz Dr. A. Šteina idejas pamata Latvijas Brīvības fondam «sālsmaizei» savācu \$ 5100. Tā paša gada 22. ALA kongresā Priedainē Dr. Jānis Dimants jr. ierosināja un iedzīvīnāja LB fondu.

Pirmatnējā LBF metā bija teikts kā kapitāls izlietojams Latviešu tautas palīdzībai, kā daudz bērnu mātēm — ģimeņu atbalstam, latviešu skolām, medikamentiem u. c., bet

LBF kapitāla augli — Latvijas brīves atgūšanai...

1988. gadā LB fonda kapitāls iegāja \$ 1,7 miljonu fāzē, bet netika izlietots Latvijas atbrīvošanas ietvaros.

1975. gadā no okupētās Latvijas Vācijā iebrauca mācītājs J. Šmits ar dzīves biedri Rūtu un 11 mazgadīgiem bērniem. Agr. Anna Dimante ar rakstu griezās pie PBLA valdes, PBLA Tautas balvu piešķirt 11 bērnu mātei Rūtai Šmitei.

Piezīme: PBLA Tautas balva bija paredzēta V. Hāzneram, tikai nelaime, ka tanī periodā V. Hāzners bija iesaistīts kara noziedznieku netaisnīgā apsūdzībā. Nezinot tiesas galīgos lēmumus, PBLA Tautas balva 1976. gadā 18. novembrī tika piešķirta 11 bērnu mātei — Rūtai Šmitei.

Bet tad 12 gadus viss aplūsis, daudz bērnu mātes-ģimenes apbalvošana izbeidzās...

No vairākiem LB fonda dalībniekiem ziedotājiem dzirdēta doma, ka tagad, kad iezvanīta Latvijas brīve, tās ietvaros daži procenti LB fonda kapitāla būtu izlietojami dzimtenē latviešu daudz bērnu ģimeņu atbalstīšanai... Jo nebija un nebūs Latvijas bez latviski runājošā latvieša...

Iesniedzu rezolūciju ALA ārkārtējam kongresam 10. decembrī 1988. g. Vašingtonā, rakstiju latviešu presē, sūtīju lūgumus, aicinājumus. Ar šī gada 17. janvārī PBLA priekšniekam Dr. L. Luksam, arī ALA valdes priekšniekam V. Pavlovskam 1989. gadā piešķirt PBLA Tautas balvu dzimtenē — laukos latviešu daudz bērnu mātei — ģimenei ar 5 un vairāk latviski runājošiem bērniem Kurzemē, Vidzemē, Latgalē, Zemgalē. Ikvienu balvu \$ 5000.— ampērā, praktisko pusi nodotot kristiešu baznīcu dominācijām Latvijā.

Jātic, ka latviešu organizāciju vadošās personas rādīs paraugus, piešķirot balvas latviešu daudz bērnu mātēm — ģimenēm Latvijā.

J. DIMANTS sr.

Šie ir 1990. gada 10. novembrī 86. gadu vecumā no mums aizgājušā Jāņa Dimanta seniora rakstu pirmpublicējumi.

NO LASĪTĀJU VĒSTULĒM

AVIŽU STENDS PILSĒTĀ

Dažs no «Zemtura» lasītājiem, kurš dabūjis redzēt vairākus numurus, taujā, kad būs nākamie. Viens tāds mani noķēra uz ielas un nelauda tik ilgi vaļā, kamēr apsolīju piegādāt, tagad viņa «daļu» nēsāju kabatā, kamēr satieku un nododu. Pilsētā (Kārsavā) noskatīju vienu sludinājumu dēli un pēdējo numuru «piesprādzēju» garāmgājēju lasīšanai. Cik ilgi tas stāvēs? Labi būtu, ja līdz nākamā numura iznākšanai. Kādreiz Kārsavā bija seši sludinājumu un aģitācijas

materiālu dēļi, palikuši vairs tikai divi; neliels ir pie pilsētas domes un pravāks pie maizes ceptuves. Tātad, turpināšu «Zemturi» «bīdīt» tautā.

Man padomā kāds raksts (ar fotoattēliem) par katoļu baznīcas būvniecības atjaunošanu, kur tagad ziemā darbs nav tik spraigs, bet atsāksies ar pavasari, arī salīdzinošs materiāls par tirgiem agrāk un tagad, citas ieceres.

Aleksandrs PROBOKS,
Kārsavā

JA TAS
INTERESĒ

... saņēmu jūsu laikrakstu, priecājos par to, kā arī par to, ka ievietojāt Pilsoņu kongresa

materiālus. Informācijas biļetens «Eiropa+Latvija» iznāk regulāri. Varbūt tas jūs interesēs?

Ar cieņu

J. KUKULIS —
baltinavietis

PAR BANKROTU...
AR HUMORU

Paldies par «Zemturi», tas ir laba, vērtīga un, salīdzinot ar citiem Latgalē izdotajiem laikrakstiem, satura dažādībā visbagātākā. Esmu vienmēr centies nopirkt, mēģināju pasūtīt pa pastu, bet manu pasūtījumu nepieņēma, teica, ka šis jautājums vēl neesot nokārtots ar izdevējiem.

Izlasīju rakstu «Saeimas preses centram» par 1995. gada 19. decembra Saeimas latgaliešu grupas sēdi. Manu

uzmanību piesaistīja izteikumi par Latgales Kultūras centra izdevniecību: «Taču finansējuma trūkuma dēļ izdevniecība ir bankrota priekšā... Izdevniecība prasa finansējumu 20000 latu apmērā...» Raksts noslēdzas ar humoru...

Ar patiesu cieņu

Antons RUSIŅŠ,
Preiļu rajona Sutros

SAGATAVOTS
DZEJOĻU KRĀJUMS

Esmu sakopojis 28 dzejoļu krājumu «Ziemeļu sniegs» — tieši divas autorlokšnes un tas ietver labāko, ko esmu radījis 13 gados. Pašlaik tas pie Dzintara Zaļūksņa, kurš vinnēja pirmo konkursu «Jauns, bet jau dzejnieks» kopā ar Jāni Rambū — Klāva Elsberga brāli.

Normunds DIMANTS,
Jersikā

«LATGAĻU SĀTA» JAUNĀS TĒLPĀS

Sākums 1. lappusē

sācēs t. s. «Latgaļu literatūras ekspreša» braucini uz dzimteni. Vyspyrms — kūpa ar dālu Robertu — smogajā kravas mašīnā 1994. gada 14. jūnijā aizvedem ap 6 tonnom literatūras un izdālejom vysmoz pa 2 kastem skūlom ceļā pa Daugovas krostu — sōcūt ar Leivōnu 1. vydusskūlu, tod tōļōk uz Jersikas, Neicegaļa, Leiksnas, Kolupa un obojom Vōrkovas skūlom, kai arī Daugavpīļs augstskūlai un Latgaļu pētniceibas institutam. Pōrnakšņōjūši Vōrkovā, nōkūsa dinā devemēs caur Jōsmuižu, Spōgim uz Rēzeknes augstskūlu un pīļsātas biblioteku, Dricānim, Pīļcini, Strūžānim, Viļānim, Preiļm un Rudzātīm. Leidz goda beigom dāļs vīns pats vēl trejs reizes ar mozōku transporta leidzekli

nu Vōcījas, aizvadūt apmāram pa tonnai, apcimōja Sutrus, Preiļus, Rībeņus, Vydsmuižu u. c. skūlas. 1995. godā dāļs otkon divas reizes devēs ceļā nu Minsteres uz dzimtini ar latgaļu literatūras kravu, izdolūt dažōs vītōs pa ūtrai reizei un ireikojūt izdāles punktus Reigā un Preiļūs. Nu šim punktim interesenti varēja sajemt latgaļu literatūru, pim., Tiļžā, Jaunaglyunā, u. c., jo dālam nabeja iespējams izbraukōt vysu Latgolu.

Ar tū leli latgaļu literatūras krōjumi beja sarukuši, varēja sōkt dūmōt par sātas sašaurynōšōnu. Par laimi atsabreivōja 2 ustobas Minsteres Latvišu centrā, un tai ar 1995. goda 1. novembri Latgaļu sātu varēja pōrceļt pošu latvišu mōjā.

Šei tai saucamō «Latgaļu literatūras

ekspreša» sistema, pōrvadūt trimdas latgaļu grōmotu rezerves, kas arī beja dūmōtas kai trimdiniku dōvona dzimtinei, kaut cik saryupēja losomvīlu skūlom Lagolā. Nu vairōkom skūlom sajentas pateiceibas vēstules «Nyu mums ir losomvīla un kulturvēsturiski roksti latgaļu volūdas stupdem».

Vēl jau dažōm skūlom, kur nūteikti vajadzēs, varēs izpaleidzēt ar latgaļu literatūras dorbim. Informacija sajama caur A. Jūrdža fonda vad. vitniķu un Latgaļu sātas pōrzini: A. Spōgīš/Latgaļu sāta», Lettisches Centrum Munster, Salzmannstr. 152, 48259 Munster.

A. SPŌGIS

KONKURSS «MŪSU BĒRNS»

KO IZSAKA
ŠIE SKAITĻU
REIZINĀJUMI?

Pasaules Brīvo Latviešu apvienības aicinājumā, kas publicēts laikr. «Laiks» 27. decembra izdevumā, ir rakstīts: «Lūdzam rīkot pārrunas, seminārus kultūras dienu svētku ietvaros, kā arī 2x2, 3x3 nometnes...»(?)

Laikraksta «Brīvā Latvija» 1. janvāra izdevumā publicēts raksts «Trisreizreiztris nometne «Straumeņos» un foto — bērns ar kaklā uzkārtu baltu tāfelīti un uz tās aritmētiska darbība 3»3. (?)

Agrāk kultūrnometnēm parasti izvēlējās kādu piemērotu devīzi, kas ietvēra rīkotājas organizācijas galveno ideju — mērķi un noteica vadlīnijas dalībnieku kulturālāi nodarbībai. (!) Bet ko īstenībā izsaka vai ietver šo skaitļu reizinājumi? No kā šī anomālija, kas cilvēka personību diskreditē par skaitli, ir pārņemta? No komunisma izplatītājiem krieviem vai no modernās kultūras paudžiem amerikāņiem?

Par šīs mistikas izskaidrojumu un paziņojumu, no kā tā ir pārņemta, būšu ļoti pateicīgs.

Ignats BLAŽEVIČS,
Minsterē

ĻŌTI NODERĒJA

man trešais «Zemtura» numurs, jo tajā bija prāvesta A. Budzes raksts par Ventpils katoļu draudzes prāvestu Agri Lēvaldu, kurš lēcis ar izpletni. Vairāk kā gadu viņš ir arī Talsu katoļu draudzes prāvests

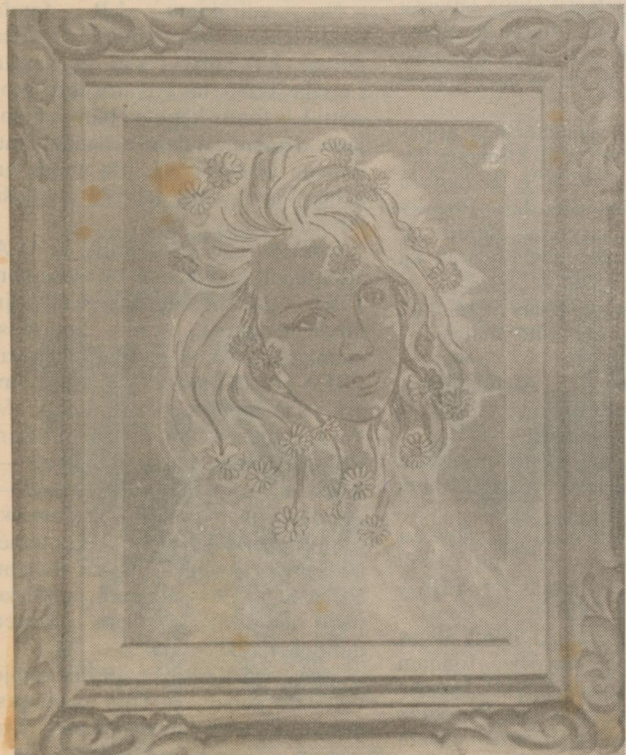
un esam pazīstami, šo numuru uzdāvināju, par ko viņš bija patīkami pārsteigts.

Jānis BROKS-EISĀGS,
Talsos

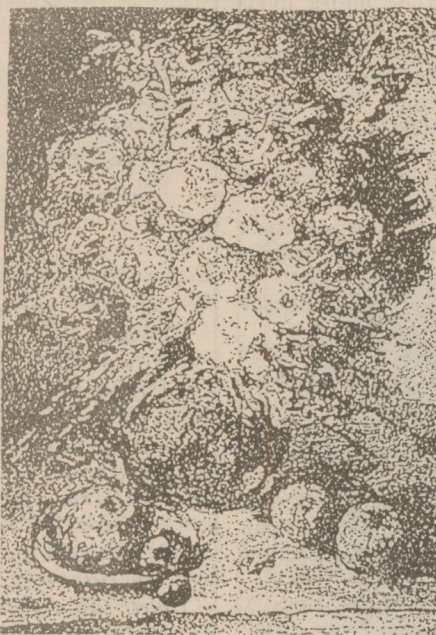
TĒLOTĀJMĀKSLAS
IZSTĀDE

Virzība

/P. GLEIZDĀNA GRAFIKA
UN J. IGOVENA GLEZNAS/

JĀNIS IGOVENS

J. IGOVENS 'RUDENS ZIEDIS' 1994

17. ZIEDI 18. PIE RĀZNAS EZERA
50X65 a. e. 1995 50X65 a. e. 1995

PĒTERIS GLEIZDĀNS

AKVAREĻI

1. SARKANO KĪEĢEĻU MĀJA I
45X45 p. a. 1986
2. SARKANO KĪEĢEĻU MĀJA II
45X45 p. a. 1986
3. LATGALES PODNIEKS POLIKARPS VILCĀNS
45X45 p. a. 1986
4. GLEZNOTĀJA ANTONĪNA LUTERE
60X40 p. a. 1987
5. ZEMNIEKA ATMIŅAS
60X40 p. a. 1994

ZĪMĒJUMI

6. JAUNĀ MĀKSLINIECĒ A. GORBUNOVA
60X40 p. sangina 1994
7. RAKSTNIEKS JĀNIS KLĪDZĒJS
60X40 p. grafīts 1994

SATĪRISKIE ZĪMĒJUMI

8. PARAGRĀFZĪME
60X40 p. a. 1992
9. DIALOGS
60X40 p. a. 1992
10. A.ŠMULĀNS
120X90 k. j. t. 1989
11. VIENAS ROKAS PIRKSTI
45X45 kartongriezums 1995

DRAUDZĪGIE SARŽI

12. PRIESTERIS A. AGLONIEŠIS
80X60 p. a. 1993
13. KERAMIĶIS A. PAULĀNS
120X90 j. t. 1989
14. RAKSTNIEKS V. AVOTIŅŠ
80X60 p. sous
15. DZEJNIEKS J. PETERS
80X60 p. t. 1989
16. MUZICĒ ROZENŠRAUHS
60X40 p. t. 1988

19. ZIEDI
65X50 a. e. 1994	23. KOKI
65X50 a. e. 1995
20. SKATS UZ RĀZNAS EZERU
65X50 a. e. 1995	24. ZIEMAS CEĻŠ
65X50 a. e. 1995
21. ZIEDI
65X50 a. e. 1995	25. ZIEMAS NOSKAŅA
65X50 a. e. 1995
22. PIE RĀZNAS EZERA
65X50 a. e. 1995	26. KOMPOZĪCIJA
65X50 a. e. 1995
	27. GAISMAS SLĀPES

Mākslas

magistru Pētera Gleizdāna un Jāņa Igovena kopīgās darbu izstādes Latgales pilsētās un ciematos jau 90. gadu sākumā pieteica sevi novada skatītājam un kultūrvēsturei. Laika gaitā, līdzās visdažādākajās kultūrzglītības un mākslas izpausmēs, tās nāk ar saviem, stājmākslas tēlu valodā izteiktajiem, viedokļiem. Redzamās mākslas struktūras, tuvojoties tradicionālās latviešu tēlotājmākslas izteiksmes līdzekļu jau noteiktajām robežām, saista ar dzīves aktuālām kopsakarībām. Iekvēlina (J. Igovena ainavas), rosina domāt, izprast nosacītos sociālos apstākļus (P. Gleizdāna sarži), veicina dzīvotprieku (J. Igovena ziedu gleznojumi), atgādina: Kas esi? Ko dari? (P. Gleizdāna karikatūras).

Abi mākslinieki ar to sabiedrībā gūst atzinību un popularitāti.

Dodot savu nodevu ievērojamu cilvēku, spilgtu personību paveiktā nozīmīgumam novadā, Latvijā, Eiropā, mākslinieks P. Gleizdāns, tēla atklāsmē rada izteiksmīgas, lakoniskas kompozīcijas, saprātīgi pielieto mūsdienu ekscentriskā zīmējuma formas.

Šī grafika saderas ar Jāņa Igovena gleznām. Ainavu ciklos autora glezniecības lielais sižets ir lauku dabas varenība, auglība, saules gaismēnu spēle. Vasaru J. Igovens glezno atklāti, ar sirdi un dvēseli, nevēlās atteikties no jaunības maksimālisma. Otas atvēzienam te sava aura, gleznas tapšanā viņš neuzkrītoši fantazē un savā dekoratīvā manierē veido dabas tēlu.

Ekspozītie stājmākslas darbi apliecina gan pašu māksliņu daiļrades, gan novada mākslas virzību.

Zemturis 2. jūnijs 1995. gads.